

CONGRES – VEERKRACHT

19 maart 2020
Jaarbeurs Utrecht

Programma

09.15 uur Registratie en ontvangst met koffie en thee
10.00 uur Opening congres door dagvoorzitter Dr. Guido van de Luitgaarden
10.15 uur Dr. Naomi Vandamme [Government of Curaçao] - Veerkracht: wat is het en hoe werkt het?
11.00 uur Prof. Dr. Jan Derksen [Universiteit Nijmegen] - Veerkracht in gezinnen, families en gemeenschappen
11.45 uur Pauze
12.15 uur Dr. Anna de Haan [Pharos] - Mentale veerkracht bij vluchtelingenkinderen
13.00 uur Lunchbuffet
14.00 uur Deelsessies
Deelsessie 1A Dr. Naomi Vandamme [Government of Curaçao] - Veerkracht en posttraumatische groei
Deelsessie 1B Lies Scout [De Weg Wijzer] - Veerkracht na verlies
15.00 uur Pauze
15.30 uur Deelsessies
Deelsessie 2A Marion Ferber [GGD Haaglanden] - Suïcide en secundaire traumatisering
Deelsessie 2B Anton Horeweg MSEN [Kind en Onderwijs Rotterdam] - Veerkracht van kinderen in het onderwijs
16.30 uur Afsluiting
17.00 uur Einde

Sprekers en hun bijdrage

Dr. Naomi Vandamme

Bijdrage: Veerkracht: wat is het en hoe werkt het?

Naomi is klinisch psycholoog en werkzaam als gz-psycholoog. Ze specialiseerde zich tot psychotraumatoloog. Naomi werkte vele jaren als traumahulpverlener in de kinder- en jeugdpsychiatrie en was betrokken als leidinggevende en projectmanager bij diverse trauma- en veerkrachtgerelateerde projecten in binnen- en buitenland.

In deze inleidende presentatie legt Naomi uit wat we verstaan onder het begrip Veerkracht. Zij koppelt wetenschappelijk onderzoek aan praktijksituaties en gaat daarbij nader in op het ontwikkelen, selecteren en implementeren van diverse methodieken die bijdragen aan

betere kwalitatieve hulpverlening ten behoeve van het algeheel welbevinden en de sociale ontwikkeling van mensen. Een benadering gericht op veerkracht staat hierbij centraal. Tijdens de praktijkgerichte deelsessie gaat Naomi in op veerkracht en posttraumatische groei. Er volgen tips en praktijkvoorbeelden voor professionals die kunnen bijdragen aan het vergroten van veerkracht bij getraumatiseerde kinderen.

Prof. Dr. Jan Derksen

Bijdrage: Veerkracht in gezinnen, families en gemeenschappen

Jan is hoogleraar Klinische psychologie en praktiserend klinisch psycholoog aan de Vrije Universiteit Brussel en de Radboud Universiteit Nijmegen. Hij ijkte en valideerde veel psychologische tests zoals een test voor emotionele intelligentie, maar ook de MMPI-2 en MMPI-RF. Zijn specialismen zijn psychologische diagnostiek, psychodynamische psychotherapie, test voor emotionele intelligentie en cognitieve intelligentie. Hij publiceerde een veertigtal boeken waaronder recentelijk een boek ter preventie van psychische aandoeningen.

Stress en tegenslag is van alle tijden, de veerkracht van ons niet. In deze lezing wordt onthuld hoe veerkracht echt kan ontstaan en in stand kan blijven. Wat is er nodig in onze biologie en fysiologie, in onze psyche en in onze cultuur, om een robuuste veerkracht op te bouwen en te onderhouden? Na een beschouwing volgen tips voor opvoeders, therapeuten en docenten.

Dr. Anna de Haan

Bijdrage: Vluchtelingenkinderen en hun gezinnen in Nederland

Anna is psycholoog en onderzoeker en is als senior projectleider / adviseur werkzaam bij Pharos. Zij is betrokken bij verschillende projecten rondom vluchtelingenkinderen en vluchtelingengezinnen. Veel van deze projecten hebben betrekking op het (psychisch) welbevinden van deze kinderen en hun ouders, de belangrijke rol die school daarbij heeft en de samenwerking tussen onderwijs en zorg. Daarnaast werkt zij aan projecten die zich richten op de toegankelijkheid en kwaliteit van de jeugdhulp voor deze groep en houdt zij zich bezig met de ontwikkeling van online modules voor professionals en vrijwilligers die werken met mensen met een vluchtelingenachtergrond. Hiervoor heft zij als onderzoeker gewerkt bij verschillende Jeugd-GGZ instellingen. Haar promotieonderzoek (2014) ging over migrantenjeugd in de GGZ: "Ethnic minority youth in youth mental health care: utilization and dropout".

Mentale veerkracht bij vluchtelingenkinderen staat centraal in deze derde plenaire presentatie. Hoe komen gevluchte kinderen in Nederland op verhaal, wat is de rol van de JGZ en het onderwijs, wat weten we over gezinshereniging en over AMV's (alleenstaande minderjarige vreemdelingen)? Anna gaat nader in op 'cultuursensitief werken' en bespreekt succesfactoren bij het werken met vluchtelinggezinnen. Er volgen handvatten hoe professionals veerkracht bij gevluchte kinderen (en gezinnen) direct en indirect kunnen versterken en hoe zij beter bereikbaar en toegankelijk worden voor anderstaligen /mensen met andere culturele herkomst.

Lies Scaut

Bijdrage: Peddelen tussen verlies en herstel door middel van veerkracht"

Lies is opgeleid tot relatie- en gezinstherapeute. Zij specialiseerde zich in rouwbegeleiding bij kinderen en jongeren door middel van jarenlange ervaring in acute opvang op scholen,

begeleiden van kinderen en jongeren in haar praktijk en het volgen van nationale en internationale opleidingen. Tevens is zij als facultyemember verbonden aan het Portland Institute for Loss and Transition (US). Als psychotherapeute richt zij zich hoofdzakelijk op de doorwerking van acute en chronische verlieservaringen, psychotrauma en ingrijpende gebeurtenissen met vooral aandacht voor kinderen en jongeren. Als docent is zij verbonden aan verschillende hogescholen in België en is zij een veelgevraagd spreker op congressen, studiedagen en trainingen of om duiding te geven in de media. Als auteur zijn er reeds verscheidene boeken van haar verschenen rond het thema rouw en trauma bij kinderen. Wanneer we geconfronteerd worden door een plots of aangekondigd verlies, raken we even de grond onder onze voeten kwijt. Het peddelen tussen verlies en herstel vergt veel energie waarin mensen dreigen hun veerkracht te verliezen. In deze praktijkgerichte deelsessie staat de kracht van de mens centraal. Hoe blijf je in verbinding met jezelf, je gezin, je werk, je omgeving en bovenal de overledene? Als hulpverlener spreek je mensen aan op hun kracht of ga je er samen naar op zoek. Hoe krijg je mensen die vastzitten in hun verlies, terug op weg richting herstel?

Marion Ferber

Bijdrage: Suïcidaal gedrag en voorkomen van secundaire traumatisering

Als zorgcoördinator (VO) heeft Marion veel jongeren begeleid in zorgwekkende situaties. Met deze ervaring heeft ze een project bij de GGD opgezet om jongeren (12-27 jaar) nazorg te bieden na een suïcidepoging. Marion is commissielid suïcidepreventie bij ZonMw en is externe vertrouwenspersoon voor het basisonderwijs in Den Haag en Zuid-Holland. Zij is trainer en adviseur op gebied van suïcidaal en zelfbeschadigend gedrag. Marion heeft voor haar werk verschillende prijzen in ontvangst mogen nemen, waaronder Parnassiaprijs 2007, Avicennaprijs 2013 en de Ivonne van de Venprijs 2015.

Suïcidaal gedrag kenmerkt zich door een hardnekkige doodswens: een einde willen maken aan langdurig ongelukkig zijn, steeds zelf kwellende gedachten, zelfhaat, walging, schuld, chronische depressie en angst. Door suïcidaal gedrag willen mensen ontsnappen aan hun zich herhalende kwellende gedachten en gevoelens. Door suïcidaal gedrag bescherm je jezelf tegen jezelf. Zelfbeschadigend gedrag is een uit de hand gelopen manier om stress te hanteren, die leidt tot emotionele ontregeling. Men zit als het ware gevangen tussen een te grote paniek (hyperarousal) en de neiging tot niets voelen, terugtrekken en verlamming (dissociatie). Zelfbeschadigend gedrag is geen op zichzelf staande stoornis, maar een heftige uiting van onverdraaglijke gevoelens. Het kan een symptoom zijn van een depressie, een angststoornis, een posttraumatische stressstoornis of een dissociatieve stoornis of onveilige hechting. Maar het hoeft geen symptoom te zijn van een onderliggende stoornis. Begeleiding en behandeling van suïcidaal en zelfbeschadigend gedrag vergt veel van een begeleider of behandelaar. Het verdagen van ernstig menselijk lijden is belangrijk, maar zwaar. De kunst is om de juiste afstand te bewaren en toch dichtbij te zijn: dat geeft betrokkenheid, steun en ruimte voor eigen regie. Zelfzorg door middel van intervisie en supervisie is onontbeerlijk.

Anton Horeweg M SEN

Bijdrage: Veerkracht versterken: De rol van de school

Anton is gedragspecialist (M SEN) en ruim dertig jaar leraar in het basisonderwijs. Daarnaast is hij lerarenopleider / coach en auteur van de handboeken Gedragsproblemen in de klas in het basisonderwijs en van Gedragsproblemen in de klas in het voortgezet

onderwijs. Deze boeken zijn verplichte literatuur bij een groot aantal lerarenopleidingen. In 2018 verscheen zijn onderwijsboek De traumasensitieve school. Anton is ook auteur van de website www.gedragsproblemenindeklas.nl Hij heeft zitting in Expertteams Project Leerkraft (NCOJ) en Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie (KC-KJP). Daarnaast is hij veelgevraagd spreker op scholen en congressen.

Kinderen met trauma vertonen vaak opstandig, afwerend of teruggetrokken gedrag. Als je kunt kijken met een 'traumabril' en een lange adem hebt, kun je als docent voor deze kinderen een 'betekenisvolle andere' worden. In die rol kun je het kind helpen om de eigen veerkracht te benutten en te versterken, waarbij er uiteindelijk zelfs sprake kan zijn van post-traumatische groei. In deze deelsessie geeft Anton ook praktische tips voor de praktijk op school.

Dr. Guido van de Luitgaarden

Bijdrage: Dagvoorzitter

Guido is opgeleid als sociaal-pedagogisch hulpverlener en werkte in die hoedanigheid onder meer in het sociaal-cultureel werk. Hij was gedurende 16 jaar als senior onderzoeker en docent werkzaam bij Zuyd Hogeschool, lectoraat Sociale Integratie. Guido promoveerde aan de University of Salford (VK) op een proefschrift over oordeels- en besluitvorming bij vermoedens van kindermishandeling. Sinds 2006 is hij verbonden aan het Euregionaal Congresburo en het Centrum voor Educatie en Supervisie. Daarnaast is hij echtgenoot en (pleeg)vader. Ook is hij voorzitter van de Raad van Toezicht van het Steunpunt Mantelzorg Zuid.